

FIGYELŐ

Dr. Jóboru Magda (1918—1982). Dr. Jóboru Magdának, a neveléstudományok kandidátusának, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatójának, több hazai és külföldi társadalmi és tudományos szervezet vezető tisztségviselőjének távozása, kiszakadása az élők sorából fájdalmas vesztesége a tágan értelmezett magyar művelődésnek, tudományosságnak és közéletünknek.

1918. október 1-én született Csáktornyan. Középkolai tanulmányait Kunszentmiklóson végezte 1928-tól 1936-ig. Felső gimnazista korától kezdve tanár akart lenni. Az oktatást és nevelést korán felismert hivatásának tekintette. Kiemelkedő tehetsége, képességei már egyetemi tanulmányai során megnyilvánultak. 1941-ben szerzett tanári diplomát. 1942-ben doktorált magyar irodalomból a legmagasabb minősítéssel és 1943-ban avatták doktorrá az akkori legmagasabb elismeréssel.

1941-től 1946-ig a mezőtúri állami leánygimnáziumban tanított és nevelő munkát is vállalt az iskola mellett működő diákotthonban. Később úgy vélte: bár gyakorló pedagógusi pályája gyorsan véget ért, mezőtúri tapasztalatai, élményei később is sokat segítettek, amikor a Zrínyi Ilona Népi Kollégium igazgatója volt 1945—47-ben, s amikor az Oktatásügyi Minisztériumban dolgozott miniszterhelyettesként 1950-től 1958-ig.

Minisztériumi beosztását megelőzően 1947-ben az MKP Központi Vezetőségében, mint nőtitkár, 1948-tól 1950-ig pedig a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének főtítkáraként tevékenykedett. 1947 és 1952 között tagja volt az MDP Központi Vezetőségének és az Országgyűlésnek.

Amikor 1950-től 1958-ig oktatásügyi miniszterhelyettesként dolgozott, általános és középiskolai kérdésekkel foglalkozott. Az UNESCO (Egyesült Nemzetek Nevelési Tudományos és Kulturális Szervezete) munkájában 1954 óta vett részt, itt is elsősorban a nevelés kérdései vonzották. Az UNESCO Nemzeti Bizottságának megalakulása óta elnöke volt.

1958-ban nevezték ki az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatójává. Széles körű ismeretei, kiváló gyakorlati érzéke, gazdag politikai és közéleti tapasztalatai hasznosodtak ebben a munkakörben. Több éven át ellátta az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács elnöki tisztét. Folyóiratunk, a *Magyar Könyvszemle* szerkesztő bizottságának 1959 és 1961 között volt tagja.

A könyvtári főigazgatói munkája mellett több mint tíz évig neveléstörténetet adott elő az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1962-ben védte meg kandidátusi dolgozatát a neveléstudományok köréből. Tudományos munkássága számottevő. Nem pusztán neveléstörténettel, összehasonlító pedagógiával is foglalkozott: a korszerű köznevelés történelmi és társadalmi háttérének felvázolását tűzte ki célul. Ennek jegyében írott könyvei a Horthy-korszak művelődéspolitikáját, alsó- és középfokú oktatását, a kapitalista országok e századi közoktatásügyét mutatják be alapos, körültekintő elemzéssel.

Szakirodalmi munkásságának, nemzetközi áttekintésének háttérrel adott, hazánk oktatásügyének megbecsült személye által is tekintélyt biztosított az a tevékenysége, amelyet az UNESCO-ban folyamatosan kifejtett. Felkészültségével, német, orosz, angol, francia nyelvtudásával, tárgyalókészségével, személyiségével méltán keltett figyelmet a nemzetközi együttműködés fórumain. 1962-ben beválasztották az UNESCO Végrehajtó Tanácsába, 1966 és 1968 között hazánk állandó delegátusa volt a világszervezet párizsi központjában, 1974 és 1976 között a testület közgyűlésének elnöke volt.

Az egyre szélesedő körben szerzett ismereteit, tapasztalatait, fegyelmezett gondolkodását, az „üres járatokat” elutasító, cselekvő, határozatokat és döntéseket igénylő karakterisztikus egyéniségét, a hozzá közelállók által megismert emberségét, a korábban ismert derűjét már nem hasznosíthatta eléggé a Magyar Pedagógiai Társaság, amelynek elnökévé 1981-ben választották, és személyiségének alkotó erejét most már nélkülözni fogják mindazok a közösségek, szervezetek, amelyekben tevékenykedett.

HAVASI ZOLTÁN

Dr. Josef Stummvoll emlékezete. Az osztrák Nemzeti Könyvtár egykori főigazgatója március 22-én, életének 80-ik évében, hosszantartó, nehéz szenvedések után elhunyt.

A gyász mindazokat érinti, akik ismerték az ember, a tudós nagyságát. Bennünket is közelebről: sokan élvezték pártfogását, és tanításait kamatoztathattuk a magyar tudományosság érdekében. Tisztelhattuk őt kitűnő előadóként itt Budapesten is.

A vele személyes kapcsolatban nem levő beavatottak szintén csodálhatták a természet-, technika- és szellemtudományok köréből két doktorátust szerzett férfi rangos képzettségét, műveltségét, az osztrák határokon túl is ismert, szerteágazó szaktudását: szervező-megteremtője volt az ankarai főiskolai-, az ENSZ New Yorkban székelő és a teheráni könyvtáraknak; ezek ma is az ő törekvéseinek szellemében működnek és tanúbizonyságai nemzetközi tekintélyének.

Legtöbbet természetesen az osztrák Nemzeti Könyvtár köszönhet működésének. Munkatársai ma is hangsúlyozzák: a könyvtár a háború után mélyre süllyedt, elmaradt állapotban volt, ebből alkotott Stummvoll főigazgató új tervekkel, a jövő felé tekintő korszerű, magasszínvonalú könyvtárat. Irányítása a legégetőbb gondokat oldotta meg: a helyhiányt, a katalogizálást-rekatalogizálást, korszerű berendezések beszerzését, az állomány legmesszebbmenő védelmét. Modernizálta az egyes gyűjteményeket és megemelte a személyzet létszámát. Mindenben és mindenkor tekintettel volt az értékes tradíciókra, ezekre alapozta az újjáteremtést. Beépítette mindebbe külföldi könyvtárszervező és tapasztalatgyűjtő útjain szerzett tudását is.

Kegyes volt hozzá sorsa: megadta, hogy élvezhesse munkájának gyümölcsét is. 1966. szept. 28-án ünnepélyes keretek közt megnyithatta a „Burg” új szárnyában kibővítetten felépült ÖNB-t: a 200 férőhelyes nagyolvasó-, a 60 férőhelyes periodika olvasótermet, a tekintélyes katalógustermet. Modern könyv- és kölcsönző szolgálatot, ingyenes használatot vezetett be. Megújította, kibővítette a könyvtár publikációs tevékenységét is. Itt csupán a saját kiadásában, 1952-ben indított, azonos programjánál fogva a *Magyar Könyvszemle* testvérlapjának tekinthető *Biblost*, a hozzácsatolt *Biblos-Schriften* sorozatot kell megemlítenünk. Bennük sok magyar vonatkozású tanulmány látott napvilágot.

Mindnyájan érezzük: vele egész ember távozott el, aki betöltötte feladatát, mert amire bölcs, kedvesen derűs lényével tanított, emberségével hitelesítette.

D. SZEMZŐ PIROSKA